

EU-nämndens yttrande 2020/21:EUN1y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 25 mars 2021 att ge EU-nämnden och utskotten tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2020/21:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020. EU-nämnden har beslutat att yttra sig över skrivelsen i frågor som har varit av särskilt intresse i nämndens verksamhet under 2020.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

EU-nämndens överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2020 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning över verksamheten och behandlar flera olika politikområden. I bilagorna redogörs för mål vid EU-domstolen av svenskt intresse, avslutade och pågående överträdelseärenden samt beslut i rådet som Sverige inte har stött.

EU-nämndens ställningstaganden

Synpunkter av övergripande karaktär

Spridningen av covid-19 medförde en extraordinär situation i samhället från mars månad och påverkade märkbart EU-nämndens verksamhet. Nämndens rutiner och arbetssätt anpassades efter de förutsättningar som gavs, och fr.o.m. den 17 mars hölls nämndens sammanträden i största möjliga mån digitalt.

Nämnden vill liksom tidigare år uttrycka sin uppskattning över skrivelsen som ger en bra översikt över verksamheten i EU 2020. Kontakterna mellan nämnden och regeringen har fungerat väl såväl på politisk nivå som på tjänstemannanivå och detta under ett år som starkt präglats av pandemin och därmed inneburit nya arbetssätt. Vid ett flertal tillfällen under våren informerade statsrådet Hans Dahlgren nämndens ledamöter om EU:s åtgärder för att hantera coronavirusets spridning och dess effekter.

Med anledning av coronapandemin ersattes de ordinarie ministerrådsmötena fr.o.m. den 23 mars av videomöten mellan ministrar, och ett flertal extra videomöten mellan ministrar ägde också rum. Det formella beslutsförfarandet på rådsmöten ersattes till stor del av skriftliga beslutsförfaranden. Av detta skäl antogs inte A-punktslistor formellt av rådet utan frågorna hanterades separat genom beslut via en skriftlig procedur. Mot bakgrund av detta har nämnden under året hanterat ett mycket stort antal skriftliga samråd.

Särskilda synpunkter

De videomöten som ägde rum i olika ministerkonstellationer under våren och sommaren handlade till stor del om pandemin och dess påverkan på samhället.

Förhandlingarna om den fleråriga budgetramen för perioden 2021–2027 (nedan kallad MFF-paketet) har överlag präglat EU-arbetet. Frågor relaterade till MFF-paketet gav under 2020 avtryck för möten inför bl.a. *Europeiska rådet*, *allmänna rådet* och *rådet för ekonomiska och finansiella frågor*. Inför *Europeiska rådet* i juli samrådde regeringen med nämnden om det slutliga godkännandet av MFF-paketet. Nämnden lyfte i detta sammanhang vikten av konditionalitet och medlemsstaternas efterlevnad av rättsstatens principer för

att tilldelas lån och bidrag. Regeringen fick stöd för sin ståndpunkt. Tre partier avstod från att delta i samrådet om egna medel, två partier avstod från att delta i samrådet om storleken på bidragsdelen av återhämtningsfonden och två partier anmälde avvikande ståndpunkter. Uppgårelsen innefattade också återhämtningsinstrumentet med anledning av coronapandemin.

Som en följd av de stora ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin har nämnden inom ramen för *ekonomiska och finansiella frågor* även behandlat stödinstrumentet SURE samt faciliteten för återhämtning och resiliens som ingår i MFF-paketet. Det fanns stöd för regeringens hållning i båda frågorna med undantag för avvikande ståndpunkter från två partier.

Inom ramen för *allmänna rådet* har bl.a. coronapandemin, MFF-paketet och rättsstatsfrågorna stått i fokus. När det gäller rättsstatsfrågorna har regeringen fått stöd i nämnden för sin position dels vad gäller den horisontella diskussionen om kommissionens första årliga rapport om rättsstatssituationen i EU, dels vad gäller de landspecifika diskussionerna. Rättsstatsfrågorna behandlades även av nämnden inför Europeiska rådet där förhandlingar om MFF-paketet och förordningen om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten diskuterades. EU och Storbritannien nådde i slutet av december en överenskommelse om ett handels- och samarbetsavtal och nämnden gav sitt stöd till regeringens ståndpunkt när det gäller avtalspaketet. En annan fråga som varit återkommande inom ramen för allmänna rådet är utvidgningsprocessen och anslutningsförhandlingar med Republiken Nordmakedonien och Republiken Albanien. Sammantaget har det funnits stöd i nämnden för regeringens position, med avvikande ståndpunkt från ett parti.

Inom ramen för *utrikesfrågor* har nämnden ingående diskuterat EU:s relation till Turkiet samt valet i Belarus vid såväl ordinarie som extrainsatt möte. Det fanns stöd för regeringens linje i båda fallen med avvikande ståndpunkter i fråga om främst EU:s relation till Turkiet. Nämnden har även gett regeringen sitt stöd inför diskussioner om Ukraina och förgiftningen av den ryska politiker Aleksej Navalnyj. EU:s relation till Turkiet, Belarus och Ukraina samt förgiftningen av Aleksej Navalnyj har också behandlats inför möten i Europeiska rådet och videomöte med Europeiska rådets medlemmar. Nämnden gav sitt stöd till regeringens ståndpunkter inför dessa möten. Regeringen har också samrått med nämnden inför diskussioner om EU:s relation till Kina. Nämnden underströk vikten av att Sverige ska vara en tydlig röst inom EU vad gäller Kina. Det fanns en majoritet i nämnden för att Sverige skulle verka för sanktioner mot Kina med anledning av den kinesiska regimens agerande i Hongkong. På handelsområdet har nämnden bl.a. diskuterat handelsaspekter av utbrottet av covid-19, t.ex. exportrestriktioner och begreppet strategisk autonomi där nämnden har kunnat lämna ett enhälligt stöd för regeringens inriktning om en frihandelslinje för fortsatt konkurrenskraft, välstånd och öppenhet.

När det gäller *rättsliga och inrikes frågor* behandlade nämnden under hösten vid ett flertal tillfällen kommissionens förslag till en asyl- och migrationspakt. Det fanns stöd för regeringens linje, men flera partier lämnade avvikande ståndpunkter kring olika delar i kommissionens förslag. Frågor relaterade till

terrorismbekämpning har varit föremål för diskussioner i nämnden både inför videomöten med *Europeiska rådets medlemmar* och möten inom ramen för *rättsliga och inrikes frågor*. Det har funnits stöd i nämnden för regeringens hållning. Vidare har nämnden vid flera tillfällen fått information om arbetet med inrättandet av Europeiska åklagarmyndigheten. Med anledning av pandemin har regeringen även vid flera tillfällen skriftligen samrått med nämnden om en rådsrekommendation om tillfälliga restriktioner för icke nödvändiga resor till EU. Det fanns stöd i nämnden först efter att vissa kompletteringar gjorts till regeringens ståndpunkt. Ett parti anmälde avvikande ståndpunkt.

Inför videomöten inom ramen för *sysselsättnings-, socialpolitik-, hälso- och sjukvårdsfrågor* har stort fokus legat på hälsofrågor och coronapandemin. Flera extra möten har hållits med EU:s hälsoministrar och regeringen har vid ett flertal tillfällen samrått med nämnden om arbetet mot pandemin. Frågorna har bl.a. avsett strategi för vacciner och samordning av arbetet mot covid-19. Sammantaget har nämnden kunnat ställa sig bakom regeringens positioner. På sysselsättningsområdet påbörjades under slutet av året diskussioner om förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU. Regeringen har fått stöd i nämnden för sin inriktning. Det har funnits en bred samsyn i nämnden i frågan om kompetensfördelning mellan EU och medlemsstaterna i lönefrågor och att den svenska arbetsmarknadsmodellen ska värnas. Nämnden har vidare behandlat kommissionens jämställdhetsstrategi 2020–2025. Efter justering av regeringens ståndpunkt när det gäller respekt för kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna lämnade nämnden stöd för regeringens inriktning.

Inför videomöten inom ramen för *konkurrenskraftsrådet* har frågor om återöppnande och återhämtning diskuterats i stor utsträckning. I maj diskuterades turismpaketet som syftar till ett ansvarsfullt återöppnande av EU:s turism under 2020 och framåt, och en enhällig nämnd kunde ställa sig bakom regeringens inriktning. Vidare har regeringen samrått med nämnden om återhämtningspaketet och grön och digital omställning som drivkrafter för återhämtningen och stärkande av europeiska värdekedjor. Regeringen underströk då vikten av att EU:s öppenhet är nyckeln till EU:s konkurrenskraft och att diskussionen om Europas strategiska autonomi inte får leda till protektionism. En enhällig nämnd har även kunnat ställa sig bakom den ståndpunkten.

När det gäller *transport-, telekom- och energiområdet* har nämnden behandlat förslagen om Eurovinjett och elektroniska vägavgiftssystem som båda är del av det s.k. rörlighetspaketet och som har diskuterats sedan 2017. En bred majoritet av nämnden har kunnat ställa sig bakom regeringens ståndpunkt om att ge rådet förhandlingsmandat inför kommande triloger. På telekomområdet har slutsatser om EU:s digitala framtid antagits och beretts skriftligt med nämnden som kunnat ge sitt fulla stöd. Slutsatserna aviserar rättsakter om internetplattformars ansvar och marknadsmakt. På energiområdet har kärnkraftsfrågor aktualiserats inom ramen för ekonomisk återhämtning och den gröna given. Nämnden har kunnat ställa sig bakom regeringens ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från ett parti när det gäller den gröna given. Regeringen har vidare, efter att det påpekats av flera ledamöter i nämnden, vid

energiministrarnas möte i december, gjort en markering mot den s.k. taxonomin som klassificerar vad som är miljömässigt hållbara verksamheter för investeringar och finansiella produkter.

Frågorna inför möten om *jordbruk och fiske* har bl.a. innefattat den framtida gemensamma jordbrukspolitiken, där en enhällig nämnd har kunnat ställa sig bakom regeringens förslag till att anta en allmän inriktning i oktober. Kommissionens meddelanden om strategierna från jord till bord och biologisk mångfald ses båda som centrala i att förverkliga kommissionens gröna giv. Meddelandena har lett till flera omfattande diskussioner i nämnden. När strategin Från jord till bord behandlades i juli fanns det inte stöd för regeringens ståndpunkt. I stället fanns stöd av en majoritet i nämnden för den ståndpunkt som presenterades av oppositionspartierna. Vid ytterligare samråd med nämnden i oktober om rådsslutsatser om strategin Från jord till bord fanns det stöd för regeringens ståndpunkt av en majoritet i nämnden. En viktig händelse på fiskeområdet var att EU och Storbritannien inte lyckades lösa ut alla frågor i det handels- och samarbetsavtal som parterna ingick i december om Storbritanniens utträde ur unionen. Preliminära kvoter fastställdes därför för fiskbestånd som delades med Storbritannien i rådets förordning om fastställande för 2021 av fiskemöjligheterna i Atlanten och Nordsjön. En bred majoritet i nämnden kunde i december ställa sig bakom regeringens ståndpunkt om att stödja förslaget till förordning men med en avvikande ståndpunkt i fråga om ål.

På *klimat- och miljöområdet* har nämnden inför Europeiska rådet behandlat frågan om integrering av klimatåtgärder i EU:s långtidsbudget och återhämtningspaket. Vidare har nämnden både inför *Europeiska rådet* och inom ramen för *miljörådet* behandlat förslag till en europeisk klimatlag, tilläggsförslag till klimatlagen inklusive frågan om skärpt klimatmål till 2030. Sammantaget har det funnits en majoritet för regeringens ståndpunkt men med avvikande ståndpunkter från flera partier. Vidare har nämnden behandlat uppdaterade nationellt fastställda bidrag och långsiktiga klimatstrategier till FN:s ramkonvention om klimatförändringar. Regeringen fick, med undantag för en avvikande ståndpunkt i frågan om nationellt fastställda bidrag, stöd för sina positioner. Nämnden har även behandlat de miljö- och klimatrelaterade aspekterna av den gröna given. Efter omfattande diskussioner om formuleringar i fråga om bl.a. kärnkraft och fossil energi, EU:s skogsstrategi, hållbart skogsbruk och strategin från jord till bord fanns det stöd för regeringens hållning först efter flera kompletteringar till ståndpunkten. Flera partier lämnade avvikande ståndpunkter.

I övrigt har nämnden inte något att anföra med anledning av regeringens skrivelse.

Stockholm den 23 april 2021

På EU-nämndens vägnar

Pyry Niemi

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pyry Niemi (S), Annika Qarlsson (C), Jessika Roswall (M), Markus Selin (S), Björn Petersson (S), Azadeh Rojhan Gustafsson (S), Alexandra Völker (S), Katarina Brännström (M), Åsa Coenraads (M), John Widegren (M), Martin Kinnunen (SD), Ludvig Aspling (SD), Staffan Eklöf (SD), Jens Holm (V), Kjell-Arne Ottosson (KD), Amanda Palmstierna (MP) och Maria Nilsson (L)

Avvikande meningar

Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 (SD)

Martin Kinnunen (SD), Ludvig Aspling (SD) och Charlotte Quensel (SD) anför:

Det gångna året präglades starkt av pandemin och till följd av detta så har man i samband med godkännandet av den fleråriga budgetramen för perioden 2021–2027 (MFF-paketet) också beslutat om en återhämtningsfond. Vi anser inte att MFF-paketet borde ha godkänts i nuvarande format. Storbritanniens utträde ur unionen borde ha lett till en minskad och inte ökad budget med skenande utgifter och en återhämtningsfond.

Vi motsätter oss kommissionens förslag till en asyl- och migrationspakt och hade en avvikande ståndpunkt i förhållande till regeringen i den frågan. Även om vissa delar av förslaget går i rätt riktning kommer helheten troligtvis inte innebära det andrum som Sverige behöver.

Vidare är det vår uppfattning att regeringen borde ha verkat för en tydligare hållning mot Turkiet och dess agerande i närområdet. Det är oroande att EU har gjort sig beroende av Turkiet i migrationsfrågan.

När det gäller frågor inom området för sysselsättning och socialpolitik så anser vi att all arbetsmarknads- och socialpolitik borde falla inom ramen för det nationella ansvarsområdet, t.ex. skulle införandet av minimilöner på EU-nivå underminera den svenska partsmodellen. Sverigedemokraterna motsatte sig införandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Även om förslag kopplade till den sociala pelaren kan ha ett gott syfte så bidrar de till ökad maktflyttning till Bryssel. Detsamma gäller jämställdhetsstrategin. Vi motsätter oss inte att jämställdhetsfrågor lyfts i EU, men vi vänder oss mot att EU får beslutanderätt över t.ex. föräldraförsäkringen.

När det kommer till mål om utsläppsminskningar fram till 2030 ställde vi oss inte bakom regeringens ståndpunkt att Sverige ska verka för att skärpa liggande förslag från kommissionen. Det är också vår uppfattning att taxonomin bör fokusera på ett övergripande resultat och inte på detaljer. Sveriges skogsbruk är ett av världens främsta och har potential att bidra till en mer hållbar framtid.

Slutligen anser vi att EU i första hand bör samarbeta på mellanstatlig grund.

Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2020/21:3909 av Björn Söder m.fl. (SD).